

vult sírkert csendes magányából a síron túl is vallásossággal párosult hitvesi szeretet példászerű bizonyosságául oda állíttatta, ahol a vallá-

sosságnak és a hitvestársi hűségnek keresztény életfelfogásként kell uralkodnia állandóan: az élettől hangos emberi lakások közé.

Nem oda Buda!

Írta: BEVILAQUA BORSODY BÉLA dr.

(Copyright by Budai Krónika.)

Mindenki ismeri a „Nem oda, Buda!” szólást, illetőleg szállóigét, de tudomásom szerint ezt eddig még senki nem írta meg, mi ennek a magyarázata, illetőleg tulajdonképpeni értelme. Mai használatára valami olyasmit jelent, mint a „Nem addig a!”, vagyis „Nem úgy van az, amint kend gondolja!”. Valami dacoló tagadást fejez ki, amit olyankor mondunk, amikor valamit tagadunk és azzal szemben valami homlokgyenyest ellenkezőt igenlünk.

Mindez azonban csak a mai szóhasználatra, nem pedig annak eredeti értelmére vonatkozik. Ezt az alábbiakban kíséreljük meg.

A szólások analizésére legjobb módszer, ha legelőször is a szózás fizikai, akusztikai, hallott hangtestét vesszük elemzés alá.

Nem oda Buda! — itt egy betűismétlő, hangismétlő alliteráció csendül fel, az „oda” és a „Buda” szó „d” hangja. Oda — Buda: ritmosus hangismétlődést jelent, tehát ebben a két szóban, ezek kiemelő kiemelkedésében kell keresnünk a magyarázatot.

Ezután elemezzük a két szót:

Oda: ez magyarul irányt jelölő helyhatározó szó. Ám jelent-e valamit más nyelven? Igen. Törökül annyit, mint: szoba.

Mit jelent a Buda szó? Ha eltekintünk a szláv „Voda”, azaz „Víz” magyarázattól, akkor megmarad a szó ama hasonlóságbeli magyarázata, mely szerint Buda németül valami házikó, valami Bódé — ez a szó a német Buda magyarosítottja — házikóalakú építmény, kemence, vagyis néme-

tül Ofen. Bude annyi, mint Ofen. Buda nevét, a Pest kemence nevét Bude és Ofen névvel jelzően, a Buda-Bude szavak Ofen-re fordításával fejezte ki a budai németiség.

— Ez régi és ismert magyarázata az Ofen szó keletkezésének.

Igen ám, de Buda a neve a Hajdúságon is, az Alföldön is a Bódénak, ami megint csak szoba, építmény, házikó jelentésű.

Már most ha Oda törökül annyi, mint szoba és bódé, azaz alföldiesen Bóde, azaz Buda, azonnal értelmet nyer a szólás. Azt a törökkori értelmet nyeri, hogy hallod-e te török, ne törökül szólj itt Budavárán, ha az neked hódolt is! Ne kotyogj itt törökül, ne mondjál te Odát, szoba helyett, mondjad azt magyarul Bódét jelentő Budának!

Azaz: Hej te török, nem Oda az, hanem Buda! Nem törökül Oda, hanem magyarán Buda!

Ami mögött ott van az a gondola is, szójátékkal a Buda szó kettős értelmével, kétértelműségével, hogy töröknek Oda, magyarnak Buda, vagyis hogy Budavára nem török, hanem magyar.

Ha ez így van, akkor 1541 és 1686 között keletkezett a szólás, amit így kellene írásjellel ellátni: „Nem Oda: Buda!”, vagyis „Ne mondjál Odát, hanem mondjál Budát!”. Vagyis: „Nem Oda a Buda!”

Addig, míg valaki ennél jobb magyarázatot nem tud, higgyük el, hogy ez a magyarázat. Ha nem így van, tévedtünk, ami tudvalevően emberi dolog.